

A liberalis vallásos mozgalom Indiában.¹

(Amerika) Meadville, 1908. mart. 15.

Nagy szerencsémnek tartom, hogy alkalman van magyar testvéreimnek informatiót adni hazámról és vallásomról. Egy ilyen cikkben a mozgalom különböző fazisait csak érinteni tudom s csak a fő elveket és eseményeket említhetem.

Nagyon régen, százévekkel Jézus születése előtt, India nagy philosophusainak tiszta monotheisticus vallása volt. A mi gyönyörű erdeinkben éltek ők esendben, elvonultan elmélkedve az Egy Istenről, a kit ők tiszteltek és imádtak. A köznép vallásos eszméje azonban nem volt monotheisticus. Ők a hindu pantheon ezer istencinek vitték áldozataikat. Az istentiszteletnek ez a polytheisticus formája fokozatosan a bálványimádásnak és babonának alacsony formájává degenerálódott, a papi hatalomnak és kasztoknak veszedelmes rendszerét teremtvén meg, a melyek aztán az igaz vallás életcrejét megtámadták. Reformátor reformátort követett hazánkban, a kik a népnek az egy igaz Isten imáadásához való visszavezetéséért küzdöttek. Az egy igaz Istent mély tisztelettel említik és imádják, a melyet kifejezve találunk az „Upanishad“-okban saját bölesei szavaival, a kik a kaszt rendszer és babonáság lánczát akarták lerázni.

Az új liberalis mozgalom Indiában, a mely Brahmo Somaj (olv. Brahmo Szomájdzs) név alatt ismeretes, a reformáló tényezők egyike. A mozgalom vezetőit úgy tekinthetjük, mint a régi reformátorok utódait. A Brahmo Somaj azonban bizonyos tekintetben a más reform mozgalomaktól, a melyek Indiában ujabban keletkeztek s napjainkban keletkeznek, teljesen különbözik. Ez a különbség főleg abban áll, hogy a Brahmo Somaj ahelyett, hogy magát kizárólag India prófé-

¹ E sorokat Kiss Sándor barátunk hindu tanulótrása írta, ki Kalkuttában egyetemot végzett s most Meadville-ben theológiát hallgat. A folyóiratunk olvasói előtt ismeretes vallási mozgalomról e sorok közvetlenül szólnak. Szerk.

táinak és bölcsőinek amaz eszményeihez és tanításaihoz kötné, a melyek a szentkönyvekben hátra hagytak, jogot tart mindama tanoknak az átvételére, a melyek a világ összes prófétáinak tanításai-ban a legjobbak. A Brahmo Somaj azt tartja, hogy a mi Istentől származik, jöjjön akár az ész, akár tudományos kutatás által, vagy az isteninek közvetlen tapasztalása által mint belső pszichologiai vallásos igazság, mindaz nincs nemzetiséghez vagy országhoz kötve, hanem éppen úgy mint az eső és napfény, közös kincse minden felekezetű és nemzetiségű embernek. A Brahmo Somaj összhangot ismert fel a próféták tanításai, a tudomány és vallás, hit és gyakorlati élet, áhitat és komoly önfeláldozás között. Minden sectarianismust és kasztot figyelmen kívül hagyva, azt választotta mottojának: A világegyetem az Isten temploma; bölcsesség a zarándoklás tiszta útja; igazság az örökké tartó szentírás; hit az alapja minden vallásnak; szeretet a valódi szellemi műveltség; önzetlenség az igazi asceticismus. A Brahmo Somaj a legfejlettebb formájában úgy ismeretes, mint az összhang vallása. (The New Dispensation).

Raja Ram Mohan Roy egy művelt, tudós brahmin volt az, a ki 1830-ban kísérletet tett a régi monotheisticus vallás felébredésére. A keresztény befolyás egy támadást tett még a monotheismuson, míg fokozatosan Jézus szelleme összhangba hozatott és absorbeálódott a Somaj életébe. Két férfinak a vezetése alatt, kiknek nevét a világ a nagy reformatorok nevével kapcsolatban kellene, hogy emlékezetben tartsa, a Somaj gyorsan haladott és fejlődött. E férfiak neve Maharshi Debendra Nath Tagore és Keshub Chandra Sen. 1866 óta a szellemi életben az érzelmi oldal fejlődése a legmegjegyzésreméltóbb. Ugyanez év körül kezdődött meg a nagy társadalmi reform munka Indiában a Somaj tagjai által. Az „Indiai Reform Társulat“ 1871-ben alapított s a „Bharat Asram“, a melyben a brahmo családok számosan egyesültek társadalmi és vallásos munkára. 1865-ben a Missioi Department szerveztetett s 1875-ben a Missioi utazásokat kezdték meg.

A Brahmo Somaj elvei a következő szavakban vannak röviden kifejezve, amelyeket a társulatba való belépésnél a tagok rendszeresen megismételnek:

„Én hiszem, hogy Isten egy, hogy ő végtelen és tökéletes, mindenható, mindentudó, kegyelmes, szent, áldó, örökkévaló, mindenütt jelenvaló, teremtő, atya, anya, barát, vezér, bíró és szabadtó.

Hiszem, hogy a lélek halhatatlan és örökké tökéletesedő.

Hiszek Istennek erkölcsi törvényében, a mint az ki van jelentve a lelkiismeret szava által, a mely teljes joggal bir mindenben. Hiszem, hogy Isten számonkéri tőlem az én sokszoros kötelességeimhez való hűségemet és aszerint leszek megítélve, jutalmazva vagy büntetve itt ez életben vagy ezután.

Hiszek az Egyetemes Egyházban, a mely letéteményese a régi bölcseségnek és elfogadója a modern tudományos kutatásoknak, a mely felismeri a világ összes prófétáinak és szenteinek tanításai-ban az összhangot, az összes szentiratokban az egységet; elenyész-teti mindazt, a mi az embereket elválasztja és megosztja, mindig ma-gasztalja az egységet és békét; összhangba hozza az észet és hitet, a félrevonulást és társadalmi kötelezettséget a magok legmagasabb formájában; a mely minden nemzetet és felekezetet idővel egy király-sággá és egy családdá tesz . . .

Az én credom Isten ismerete, a mely megvilágít mindeneket. Az én evangeliumom Isten szeretete, a mely mindenkit megvéd. Az én menyországom élet Istenben, a melyet mindenki elérhet. Az én egy-házam Isten láthatatlan királysága, a melyben minden igaz, minden szent.“

Vasárnapi Iskolánk két részre oszlik, egyikben a fiuk s másikkban a lányok vesznek részt. A fiuk csoportja a „Fiatal emberek theista egyesülete“ felügyelete alatt áll, a mely rendszeren egy bizottságot küld ki a tanítás és más részletes munka irányítá-sára. A lányok csoportja egy fiatal nőkből álló kis társulat felügye-lete alatt áll, a kik önkéntesen szentelik idejüket e munkára. Az iskola 1880-ban alapított, de szerencsétlenségünkre eközben meg-szakadt a munka. Öt-hat évvel ezelőtt újra alakult és mest egyike egyházi szervezetiünk legmunkásabb tényezőinek. Az iskola feladata a gyermekek jellemének formálása.

E feladat szem előtt tartásával, tanításuk a következő mező-kön mozog: a) Vallásos történetek a világ különböző szentköny-veiből; b) történetek a próféták és nagy emberek életéből; c) a természetből vett tudományos igazságok.

Nem régen kezdtük szerkeszteni a „Prakritee“ (Természet) nevű havi lapot a vasárnapi iskola számára, a mely fiuknak és lányoknak való hasznos olvasmányokat tartalmaz.

Gyöngymondatok.

(Ujkori iróktól.)

Képzelt. Képzeltgés.

A világ a képzelet által kormányoztatik. *I. Napoleon.*

A képzelet gyönyöreink forrása és őre. Ennek köszönhetni szenvedélyeink kedves csalódásait. Benne s általa él az egész lélek; s mikor lehült, eltűnt az élet minden bájjingere. *Lambert örgrófné.*

Kereskedés.

A kereskedőnek rendszerint látásai vannak; és ezek: előlátás, belátás, átlátás, utánlátás, hozzálátás. *Saphir.*

Az ember minden reggel boltot nyit és kirakodik, hogy látogatóit megcsalhassa; s este elzárkózik, miután élete minden napjait megcsalta. *La Bruyère.*

Kérkedés.

Elkövetni bünt s azzal kérkedni: ebből áll az egész történelem. Némelynek érdekében állana menekülni esendőröktől, történelemtől; pedig nagyon haraguduék, ha úgy lenne: akarja, hogy ismerjék. *Hugó Victor.*

Az ember fitogtatja önboldogságát a nélkül, hogy az által másokra némileg bosszantólag ne hasson; és ebben önmagát kielégítve is érzi. *Fontenelle.*

Kétkedés. Kétség.

A kétkedés az angyalból is ördögöt csinál; sohasem lát az tisztán. *Shakespere.*

A kétség bosszantóbb bárminél is; én azt akarnám részemről, hogy velem csak azt tudassák, a mi világos. *Molière.*